

Extra ogen en oren met de PDA

Auteur: Loek Kusiak
Fotograaf: Bas Quaedvlieg

Verpleeghuis Luckerheide in Kerkrade gebruikt cameratoezicht en bewegingsdetectie om dementerenden een rustigere nacht te bezorgen. En om minder te hoeven fixeren. Uitbreiding van de nachtverpleging is niet nodig, wat veel geld bespaart.

Meneer Van Heussen (79) is dement en niet meer zo goed ter been. Hij woont kleinschalig, op een eigen kamer, op de afdeling Narcis van verpleeghuis Luckerheide in Kerkrade, onderdeel van de MeanderGroep Zuid-Limburg. 's Nachts kan meneer Van Heussen onrustig zijn. Dan zit hij plots op de rand van zijn bed, of begint in zijn kamer rond te lopen. Met alle kans om te vallen. Maar zover komt het niet. Rond het bed van meneer Van Heussen is een infrarood detectieveld gemarkeerd. Ter hoogte van het plafond hangt een camera die op het bed is gericht. Zodra een been of arm binnen het detectieveld komt, wordt een draadloos WiFi-netwerk geactiveerd. Dat zorgt voor een piepsignaal op de PDA van verpleegkundige in de nachtdienst Ivanka Gouka. Zij kan op het beeldschermje van de PDA zien wat er op dat moment in de kamer van meneer van Heussen gebeurt. "Afhankelijk van de inschatting van het risico," zegt Ivanka Gouka "kan de nachtverpleegkundige besluiten naar zijn kamer te gaan, of het nog even aan te zien. Als de bewoner gewoon op de bedrand blijft zitten, hoeft je er ook niet heen te gaan. Doe je dat toch, dan kán de bewoner soms agressief worden. Dus eerst rustig op je beeldschermje observeren, daarna beslissen of je gaat ingrijpen. Stel dat de bewoner inderdaad gaat ronddwalen, dan is het veiliger hem weer terug in bed te leggen en te achterhalen of er misschien sprake

is van verdriet of verwardheid. We hebben een keer een camera bij een mevrouw weggehaald. Dat kon wel, dachten we, want ze was 's nachts al langere tijd niet meer opgestaan. Maar na twee nachten vonden we haar naast het bed, zonder letsel gelukkig. Dan besef je pas goed hoezeer dit alarmeringssysteem zijn waarde bewijst. Je hoeft niet meer drie keer

'De eerste twee jaar zijn besteed aan het wegwerken van storingen'

per nacht een deur bij een bewoner open te trekken om te zien of alles nog oké is." Op gebied van cameratoezicht met bewegings- en geluidsdetectie voor dementerenden met risico's op vallen of andere incidenten, is verpleeghuis Luckerheide koploper in Nederland. Luckerheide biedt plaats aan circa 220 psychogeriatrische patiënten in uiteenlopende leeftijden. Behalve de interne zorgverlening ondersteunt Luckerheide ook het verzorgen van dementerende ouderen in hun thuissituatie en is het verpleeghuis de schakel tussen een ziekenhuisopname en vervolgpvang. "De wensen en leefstijl van onze bewoners staan voorop," zegt directeur Math Gulpers. "Bij complexe zorg willen we dat mensen zoveel mogelijk hun eigenwaarde en zelfredzaam-

heid behouden. We stimuleren dat met beweegactiviteiten en zo min mogelijk hinderlijke vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals vastbinden ('fixeren') met Zweedse banden bij weerspanning gedrag of om te voorkomen dat bewoners uit bed vallen. Onze bewoners kunnen hun eigenheid veel beter bewaren in kleinschalige woongemeenschappen van zeven tot dertien bewoners, met een eigen kamer en een gemeenschappelijke keuken. Ook huisdieren zijn welkom. Van die woonvormen met zeven bewoners hebben we er nu vijf."

Pesoneelskosten

Kleinschalige woonvormen vragen echter ook om permanent extra toezicht in de nachtdienst. Maar extra inzet betekent ook hogere personele kosten. En die wil Luckerheide juist vermijden. "Op jaarbasis," rekent Gulpers voor, "gaat het bij een nachtdienst om 100.000 euro voor 1,8 fte. Dat zou te duur worden." Om de schaarse financiële middelen bij het inrichten van kleinschalige woonvormen zo efficiënt mogelijk in te zetten, besloot Luckerheide vijf jaar geleden tot het introduceren van domotica-toepassingen. Gulpers: "We wilden oplossingen in de sfeer van bewegings- en geluidsmelding in combinatie met intelligente camerabewaking, waarmee we medewerkers konden ondersteunen. Maar waar koop je dat? De apparatuur en de software moesten nog helemaal ontwikkeld worden." Na een uitgebreid marktonderzoek ging Luckerheide in zee met het telecombedrijf Petit Verbindt uit Nuth en de Belgische ICT-firma Business Network Systems. Gulpers: "Met hen is de afgelopen drie jaar het zorgdomotica-systeem LSS Care op poten gezet. Over de keuze tot invoering van domotica en het op een rij zetten van de voor- en



Verpleegkundige Ivanka Gouka en directeur Math Gulpers van verpleeghuis Lückerreide.

nadelen, is ook eerst overlegd met medewerkers en cliëntenraad. Daaruit is een Programma van Eisen gerold. De software moest volgens de avond- en nachtploeg aan drie belangrijke eisen voldoen: een goed en betrouwbaar signaal afgeven, gebruiksvriendelijk zijn en doorschakelbaar naar het nachthoofd als de verzorgende of verpleegkundige niet reageert. Een dubbel signaal dus, voor extra veiligheid. Een ander doel van ons beleid was dat we domotica uitsluitend wilden inzetten bij onrustige dementeren in de kleinschalige woonvormen die echt hulp en extra aandacht nodig hebben." Onderdeel van het domotica-project in Lückerreide was een training van 120 medewerkers. "Zij konden daarvoor een certificaat behalen. Het is geen moeilijk systeem, maar je moet wel even leren hoe ermee om te gaan."

Kinderziektes

De pilot waarmee LSS Care werd ingeluid, bracht vanzelfsprekend ook de kinderziektes van de nog prille software aan het licht. "De eerste twee jaar," zegt Math Gulpers, "zijn

besteed aan het wegwerken van storingen. Zo bleek de accu van de eerste versie van de PDA na vijf, zes uur leeg te zijn. Daarop is een verbeterde versie ontwikkeld. Ook hadden we bij vlagen vals alarm. De bewegingsdetectie reageerde dan op geluiden die niets met de bewoner en dreigende incidenten te maken hadden, zoals een slaande koekoeksklok of donderslagen bij onweer. Ook dat is opgelost. Het systeem is nu stabiel."

Voor de zorgverlenende medewerkers zijn de camera's en de PDA inmiddels extra ogen en oren, die hen een veiliger gevoel tijdens het werk geven. Maar wennen was het wel, legt Ivanka Gouka uit. "Het is toch een cultuuromslag waar je even doorheen moet. Zonder cameratoezicht waren we gewend drie keer per nacht bij een bewoner de kamer binnen te lopen om te checken of alles in orde was. Opeens wordt dat in handen gelegd van technologie. In het begin had ik een licht wantrouwen in de trant: 'Werkt die bewegingsmelder echt wel altijd? Moet ik toch niet voor alle zekerheid zelf even op de kamer gaan kijken?' Dus vaak zit de angst in 'bieden we nog steeds goede zorg'. De aanhankelijk-

heid, het dicht bij de bewoner zijn, geeft ons vaak het idee van veiligheid. Totdat je al snel ontdekt dat met hulp van deze technologie de nachtrust van de bewoners minder verstoord wordt en ook minder fixaties nodig zijn."

Als een medewerker vroeger nachtrondes op de kamers liep, werden vooral de lichtslappende mensen wakker. Gouka: "Dan dachten ze dat er bijvoorbeeld een inbreker rondliep. Daar werden ze dan weer onrustig van. Soms liepen deze bewoners dan in het donker naar de wc, met vallen tot gevolg. Dat werd pas twee uur later bij de volgende ronde opgemerkt."

Minder botbreuken

Mede door het automatisch monitoren van bewoners, is in Lückerreide het aantal nachtelijke valpartijen en botbreuken met meer dan de helft verminderd. Gulpers: "Hadden we vroeger gemiddeld twaalf botbreuken per jaar, de afgelopen drie jaar nog maar vijf. En voor wat betreft het privacy-aspect rond cameratoezicht kun je je afvragen of de bewoner juist niet méér in zijn privacy geschaad wordt als drie keer per nacht een

Uit de samenwerking tussen Lückerde Verpleeghuis, Petit Verbindt en Business Network Systems is twee jaar geleden het bedrijf LSS connect ontstaan. LSS connect werkt samen met systeemin-tegrators en leveranciers van beveiligingssystemen, personalarmering en domotica. Vanuit het Mobotix ('intelligente camera's') Applicatie Programma (MAP) werkt LSS connect landelijk aan de invoering van levensloopbestendige technologie en innovaties in de zorg.

medewerker de deur opent om de bewoner te observeren. Want dat is een handeling die in de verpleegzorg niet ter discussie gesteld wordt. Cameratoezicht wordt ook slechts bij tien procent van onze bewoners, de moeilijke gevallen, toegepast en is door ons gemeld aan de overheid. Die vond het prima. 'Jullie zijn de eersten die zoiets bij ons melden,' zei men daar. Over het plaatsen van bewoners onder cameratoezicht vragen we ook vooraf toestemming van de partner of de familie van de bewoner. Vaak is die juist opgelucht te horen dat dankzij monitoring bedfixaties niet langer noodzakelijk zijn. Wil de familie

of de partner geen cameratoezicht, dan gebeurt het ook niet. Soms zetten we dan het bed op de woonkamer waar ook de nachtdienst aanwezig is."

Mede door de inzet van camera's op de kleinschalige woonvormen heeft het aantal bewoners van Lückerde in enkele jaren kunnen groeien van 170 naar 220. "En zonder extra medewerkers voor de nachtdienst te hoeven werven," aldus Gulpers. "Gezien de vergrijzing van de bevolking en de krapte op de arbeidsmarkt om zorgpersoneel te vinden, is het onvermijdelijk dat zorginstellingen hun toekomst zoeken in arbeidsbesparende technologie." Een inzicht dat in de sector ook steeds breder gedeeld wordt, constateert Gulpers, want Lückerde krijgt jaarlijks een kleine tweehonderd bezoekers van collega-instellingen over de vloer. "Die zijn vaak wel al bezig met domotica, maar zeggen ook: wat wij nu hebben, is niet helemaal wat we op het oog hadden. Wij hebben de leverancier juist verplicht datgene te maken wat wij wilden. Bij rondleidingen in Lückerde laten we de bezoekers zien hoe het systeem werkt. Ze zijn snel overtuigd." Een nieuwe toepassing die Lückerde momenteel aan het domoticasy-

steem koppelt zijn elektrische contacten waarmee we op afstand kunnen zien of deuren geopend worden. "Van een aantal bewoners die geen cameratoezicht nodig hebben," zegt Gulpers, "vinden wij het omwille van hun veiligheid wel belangrijk te weten of ze 's nachts hun kamer verlaten."

Gevraagd naar de kosten van het systeem, noemt Gulpers een schatting van 500.000 euro aan techniekkosten en arbeidsloon. "Het aanleggen van camera's om je terrein te bewaken, waarvoor je normaal gesproken mensen moet inzetten, is uit oogpunt van veiligheid even kostenbesparend als de camera's op bewonersruimten. Als wij op de woonvormen een nachtdienst hadden ingezet, had ons dat sinds 2005 ruim 500.000 euro gekost. En die kostenpost loopt dan, dus zónder invoering van domotica, door tot jaren erna. Daarbij komen dan nog kosten voor botbreuken van bewoners, nog los van het leed dat ze daarvan ondervinden. Verhoging van kwaliteit van leven voor dementerenden door hen in staat te stellen ongestoord door te slapen, is moeilijk in geld uit te drukken." <

Loek Kusiak is freelance journalist

Advertentie



LSS connect

Life Supervision and Safety



Efficiënte en veilige zorg? Maak kennis met LSS Care

LSS connect heeft de innovatieve zorgoplossing LSS Care ontwikkeld, waarmee de kwaliteit van leven voor bewoners van verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen is toegenomen en de inzet van medewerkers wordt verbeterd. LSS Care verbindt diverse communicatie- en beveiligingssystemen tot complete zorgoplossingen, die perfect afgestemd kunnen worden op de individuele bewoner. Voor meer informatie kunt u terecht op onze website www.LSSconnect.nl

"Bekijk de mogelijkheden van LSS Care live in onze bus bij u op locatie!!"






Personalarmering Dwaaldetectie Cameratoezicht Locatiebepaling

LSS is powered by



• verbindt •




www.LSSconnect.nl





